

ZULFIYAXONIM SHE'RLARIDAGI O'ZIGA XOSLIK

Nosirova Sevinch Faxriddin qizi
Abdurahmonova Shaxnoza Tohirjon qizi
Toshkent tibbiyot akademiyasi talabalari

Annotatsiya. Zulfiyaxonim ijodi o'zbek adabiyotida alohida o'rin egallaydi. Ushbu maqolada Zulfiyaxonim she'rlari mavzu ko'lamining kengligi, she'rlarining badiiy vositalarga boyligi haqida mulohaza yuritiladi. Zulfiyaxonim ijodining asosiy mavzulari bo'lgan ayol qismati, muhabbat, farzand, tabiat va vatanparvarlik kabi mavzularning poetik talqini o'rganilib, she'rlaridagi mavjud bo'lgan o'ziga xoslik hamda samimiyat yoritiladi.

Kalit so'zlar: Zulfiyaxonim, o'zbek she'riyati, ayol obrazi, badiiy vositalar, vatanparvarlik, poetik uslub.

KIRISH

Qog'ozga qalam tegishi bilan so'zlar tug'ilishi mumkin, lekin bu so'zlarning har birini qalbning o'tida toblab, ularga mehr, vafo, iroda va matonatning ruhini singdirish boshqa bir san'atdir. Bu san'atning sehdida kitobxon ko'zlarida hayrat yoshlarini uyg'otib, so'z qudrati bilan ularni hayrat dengiziga sho'ng'itish, nigohlarida ta'sir va zavq yoshlarini charaqlatish — faqat buyuk iste'dod, cheksiz mahorat va sabr-matonat sohiblarigagina nasib etadi. Shunchaki yozilgan satrlar esa bir payt kelib xira dog'dek o'chadi, lekin qalbdan chiqqan so'zlar mangu iz qoldiradi.

Asosiy qism

Zulfiya Isroilova – o'zbek adabiyotining yirik namoyandalaridan biri, shoira, ijodkor va matonatli ayol. Uning she'riyati uning ijodida nafaqat ayollik, balki millatning ruhiy holati, uning dardlari va quvonchlari namoyon etgan. Uning badiiy so'zlari go'yo yurakdan chiqib, yuraklarga yetkazilgan, har bir satri o'quvchining qalbida chuqur iz qoldirgan. Zulfiya Isroilova o'zining o'zgacha iste'dodi hamda matonati bilan tanilgan. Uning she'rlari ko'p hollarda o'zining g'am-tashvishlarini, sog'inchini va orzularini aks ettirgan. U she'rlarini yozar ekan, ko'pincha oy bilan sirlashadi, uydagi jimlikda yuragi tub-tubidan chiqayotgan dardlarini, sevgi va iztiroblarini qalamga to'kib, butun bir xalqning kayfiyatini ifodalaydi. Zulfiya she'rlarida haqiqatan ham shunday sirli, nozik tuyg'ular mavjudki, ular o'qilayotganda beixtiyor o'quvchini o'ziga jalb qiladi.

Zulfiya o'z ijodida, bir tomondan, tug'ma iste'dodni, ikkinchi tomondan, ma'naviy mehnatni ko'rsatadi. Uning iste'dodi bepoyon dalalardagi oltin bug'doyga o'xshaydi. U shunday tinimsiz mehnat va irodali izlanishlar orqali u o'zining mahoratini rivojlantirdi. Shoira nafaqat ichki kuchni, balki tashqi muhitning, oilaning, atrofdagi odamlarning ta'sirini ham qabul qilib, o'z she'riyatiga yo'naltirdi. Zulfiya bolaligida onasining allalari va ertaklarini eshitib ulg'aygan, otasining ustaxonasi esa uning qalbiga ilhom bergan. Shu tarzda, uning ijodiy yo'li ko'p jihatdan oilaviy qadriyatlar bilan shakllandi.

Zulfiya hayoti davomida ko'plab ulkan adabiyot shaxslar bilan tanishdi. U Hamid Olimjon, Uyg'un, Oybek kabi buyuk shoirlar bilan muloqotda bo'lib, ular orqali o'zining

ijodiy qirralarini yanada oshirdi. Zulfiya va Hamid Olimjon o'rtasidagi ijodiy aloqalar uning she'riyatini yangi yuksakliklarga olib chiqdi. Shoira o'zining hissiyotlarini va qalbining chuqurligini, aynan Hamid Olimjonning keng fikrlash tarzidan o'rgandi va undan ilhom oldi. U o'z she'rlarida ham, o'zbek, ham rus shoirlarining asarlaridan, xususan, Pushkin va Tyutchevning misralaridan ta'sirlandi.

Zulfiya o'zining birinchi she'rlarini 1931-yilda "Ishchi" gazetasida chop ettirdi. Keyinchalik uning she'rlari "Yosh leninchi", "Qizil O'zbekiston" kabi nashrlarda ham joy oldi. Shoiraning ilk she'rlar to'plami, "Hayot varaqalari", 1932-yilda chop etildi. Uning she'rlari har doim kishining qalbini taranglatib, ular orqali inson hayotining nozik tomonlarini va ruhiy kuchini anglash mumkin edi.

Zulfiya Isroilova o'zining hayotiy yo'lida ko'plab qiyinchiliklarga duch keldi. Hamid Olimjonning 1944-yilda vafoti shoira uchun og'ir sinov bo'ldi. Ammo u bu dardni yengib, o'zining ijodini davom ettirdi. Zulfiya Hamid Olimjonning o'limdan keyin uni o'zining she'riyati orqali eslab, o'zining ijodiy yo'lini davom ettirdi. U ham ota, ham ona sifatida farzandlari kamoloti uchun barcha kuchini sarfladi. Uning she'rlari endi o'zining farzandlari va oilasi bilan bog'liq tuyg'ularni aks ettirdi. Zulfiya uchun, oila — bu uni hayotga olib boruvchi kuch va ilhom manbai bo'ldi. Uning she'riyatida har bir misra, har bir satr muqaddas bir tuyg'u bilan bog'landi.

Zulfiyaxonim ijodidagi "Farzand" she'ri uning ona sifatidagi chuqur his-tuyg'ularini, farzandiga bo'lgan mehrini va mas'uliyatini yuksak badiiy mahorat bilan ifodalagan asaridir. She'rda ona va farzand o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik, farzandning ona uchun nega muhim ekani haqida fikr yuritiladi. Shoira ona qalbining cheksiz muhabbatini, farzand uchun qilinadigan qurboniyatlarni va uning kelajagi uchun ona bor kuchi bilan kurashishini tasvirlaydi.

Zulfiyaxonim ushbu she'rda, ayniqsa, farzandning tarbiyasiga, uning kelajagi uchun mas'uliyatli bo'lishga katta e'tibor qaratadi. Farzandning har bir qadamini kuzatish, unga to'g'ri yo'l ko'rsatish, unga o'z orzularini amalga oshirishda yordam berish uchun ona harakat qiladi. Bu she'rda ona uchun farzandning baxti, uning kelajagi va farovonligi eng oliy maqsad sifatida aks etadi.

"Farzand" she'rida Zulfiya farzandga bo'lgan his-tuyg'ularini nafaqat ko'ngildagi ehtiroslar bilan, balki uning jamiyatdagi o'rni, mas'uliyati va insoniyatga qo'shgan hissasi sifatida ko'rsatayotganidek, she'rning o'zi ham tarbiyaviy ahamiyatga ega. Shoira ona sifatida hayotning har bir qiyinchiliklariga qarshi turib, farzandining baxtli kelajagi uchun kurashayotganini tasvirlaydi.

Bu she'r o'zida ona va farzand o'rtasidagi beqiyos rishta, ona sevgisi, fidoyilik, sabr hamda yuksak insoniy fazilatlarni mujassam etgan.

Zulfiya o'zining ijodiy merosini qoldirib ketdi, uning she'rlari yodgorlik, ma'naviy boylik sifatida avloddan-avlodga o'tadi. U yaratgan bog'ni o'qiyotgan har bir kishi o'zining ichki olamiga sayr qilishi mumkin. Zulfiya o'zining iste'dodi va qahramonlik ruhining yodgorligini yaratgan. Shoira hamon qalblarda, har bir so'zida qalbning chuqur va otashin ritmida yashaydi, u o'zbek ayolining shijoati va matonatining timsoli bo'lib qoladi. Zulfiya Isroilova o'z she'rlari bilan adabiyot osmonida yorqin yulduz sifatida porlaydi.

Xulosa

Zulfiyaxonimning ijodi mavzularining kengligi, poetik uslubning takomilligi va hissiyotlarning samimiyligi bilan o'ziga xosdir.

Uning ijodi nafaqat o'zbek she'riyatining rivojiga ulkan hissa qo'shgan, balki butun insoniyatning ma'naviy boyligini o'zgacha yondashuv bilan aks ettirgan.

Zulfiya she'rlarida mavzu va badiiy vositalarning uyg'unligi uning ijodiy muvaffaqiyatlarining asosiy omillaridan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Zulfiya. Tanlangan asarlar. Toshkent: G'afur G'ulom nashriyoti, 1980.
2. Nazarov S. Zulfiyaning badiiy olami. Toshkent: Fan, 1995.
3. Zulfiya Isroilova "Shalola" she'riy to'plami. Toshkent: G'afur G'ulom nashriyoti, 1985.
4. Karimov A. O'zbek she'riyatida ayol obrazi. Toshkent: O'zbekiston, 2005.